

Antwoord
Op sekere schanda-
leuse oft ergerlicke Pam-
pieren/

Gestroyt in verscheyden plaetsen, onder den schijn van een Catholijcke Vermaninghe.

Gedaen by den Grave van Salisbury, opperste Secretaris van zijne Majesteyt van Englandt.

Qui facit vivere, docet orare.

Getrouwelick overgeset uyt het Engelsch.

MIDDELBVRGH,
By Richard Schilders, Drucker der Heeren Staten van Zeelandt/ wonende inden langhen Delft inden Olyphant. 1606.

Antwoord op ſekere ſchandaleuſe oft ergherlicke Pampieren, hier ende daer geſtroyt, onder den ſchijn van eene Catholijcke waerſchouwinghe.

Ebbende onlancx beſlotẽ mijne gedachten af te trecken van het aertſche Tanneel/ alwaer ſy ſaten om t'aenſchouwen de veranderlicke bewegingen der menſchen/ met ſoodanige ſorghvuldicheden ende overpeynſingẽ/ die daer zijn de eygene met-geſellen van openbare dienaers: hopende daer door deel te crijgen aen de vernoegingen der genen die van openbare handelinge wat ontleenen/ om het ſelve te beſteden aen particuliere contemplatie: Soo liet ick my voorſtaen/ dat ic noyt beter ſtoffe hadde cõnen verkieſen tot mijne meditatie/ dan het Tractaet corts uytgegaen/ met deſen tijtel: De uytſprake van zijne Majeſteyt inde onlancx gehouden vergaderinge vant Parlement, mitſgaders een verhael vande maniere der ontdeckinge van dit corts voorgenomen verraet. Waerin/ ſoo vele ware ende levendighe afbeeldingen van Gods groote gunſte ẽn voorſienicheyt vertoont worden/ (Elckẽ regel ontdeckende waer Appelles hant doende geweeſt is) Dat alle de gene die de natureli̇cke beſchrijvinge vã deſen Boom des verraets aenmercken/ & in ramo & in radice, dat is/ *ſoo wel inde tacken als inde wortel*, moghen metter waerheyt ſeggen/ datter gheenen Eliſha nu in onſe dagẽ van nooden is om den Coninc van Iſrael aen te ſegghen/ wat de Aramiten voornemen in hare verborghenſte beradingen. In dit Princelick ende Religieus werck/ heeft zijne Majeſteyt (ghelijck de Coninghen vande welcke Seneca ſpreect/ die meer deuchts doen door hare exempelen dan door wetten) ons meer

aen hem verbonden/ midts ons naerlatende onder zijne eyghene handt / een alsulck claer ende volmaect ghetuygenisse van zijne eyghene oprechte danckbaerheyt tegen den almogenden God/ over zijne soo treffelicke en wonderbare goedertierenheden: Soo dat noch den teghenwoordigen tijt/noch de toecomende eeuwen/connen immermeer soo ondanckbaer wesen / als t'selve niet in eenwigher ghedachtenisse te houden. Sijnde dit een schuldige plicht die God vereyscht van alle zijne Schepselen/ non ad præmium, sed ad honorem, *niet tot vergeldinghe, maer tot eere.* Want ghelijck onder alle de treffelicke crachten oft faculteyten des Gheestes (naest het verstant) de ghedenckenisse oft memorie is de voornaemste / ten aensien van hare nootsakelickheyt ende gebruyck: alsoo in de rekenschappen van alle die diensten die wy Gode schuldich zijn (die liever heeft dat wy souden ghedencken wat hy t'onswaerts geweest is/dan curieuselick soecken wat hy is in hemselven) Memorie is den eersten ende eerst bevolen dienst. In dese faculteyt gaen wy de beesten te boven/ende volghen de Enghelen na: want sy teghenwoordigh zijnde/ aenschouwen tseffens Gods goetheyt ende liefde / in den glants zijner Godheyt: ende wy op der eirden / hebben (int Tafereel van zijne Wercken) een teghenwoordigh ende volcommen aenschouw van tghene dat God is / uyt het ghene dat hy doet. Sulcx dat hoe wel wy hem niet en connen sien in hem selven/ wy hem nochtans besonderlick sien in zijne middelen: voornemelick in die groote wercken der verlossingen ende beschermingen / daer hy geheele Natien en volckeren mede versorght/ tegen openbare ende heymelicke aenslagen. Ende daerom indien wy comen te vergeten/ofte achtē het genoechsaem/ hem voor eenen dach oft een jaer onse tollen van danckbaerheyt te betalen/

daer

daer de Heydenen selve hare valsche goden geduerich-lick offeren haer Canneel ende Wieroock: soo en sal onse Dwalinge niet minder wesen dan die van Israel/ wiens Lof ende Geboden by na so haest eyndighden/ als sy door de roode Zee getrocken waren.

Maer ter wyle ick in dese gantsch ernstige ende stille meditatie was (somtijts vallende in eene uytnemende verwonderinge over de oneyndelickheyt van Gods genade ende gerechticheyt/ die de macht der godloosen bedwingt/ gelijck hy de Adder dede van Pauli hant: somtijts my troostende met d'overlegginge van mijne geluckige dagen/ die ick beleve onder eenen Coninc/ gesegent in hemselven/ gesegent in zijne Olijf-tacken/ bemint van den menschen om zijner oprechticheyt en̄ wijsheyt wille/ ende Gode behagende vā wegen zijner yveriger beneerstinge/ om de vaten zijns Coninckrijcx/ van den Droessem en̄ Moer der Roomsche Druyve/ te suyveren) Even doe ter tijt/ seg ick/ als mijn herte niet weynich verquict en was midts het bemercken vande minste vermaninge van mijnen naem in zijn Register/ als van eenen die eenighsins gebruyct was geweest in dese so geluckige ontdeckinge (seer gelijck den armen Dach-wercker/ die na vele jaren sich verheught/ als hy voorby dat heerlicke gestichte gaet/ tot het bouwen waer van hy gedenct eenich cleyn getal van houters oft steenen gedragen te hebben) even ter selver tijt wierd ick gantsch bitterlick gelastert met vele smadige Pampieren ende Pasquillen/ gestropt in verscheydene plaetsen der Stadt/ sonder eenigen Autheur/ ende die soo geduerich d'een na d'ander op my vallende (gelijck Jobs boden) dat ick my noch bedencken en conde/ tot wien ick my keeren mochte om my te verantwoorden/ noch oock versinnen door welcke ongeluckige Fortuyne/ ick hare furie op my getrocken hadde/ om my

aldus uyt te sonderen tot eene stoffe van sulcke groote bitterheyt/ten tijde van so groote verheuginge ende blijschap: Ja self ten tijde als ick my liet voorstaen dat sy die haer selven om der conscientie wille gescheyden hadden van alle gemeynschap met ons in onse Religieuse diensten / souden nochtans hare Harpen gestelt hebben/ om haer by ons te voegen int gebruyck vã vrolicke Lofsangen over dese onse geluckige verlossinge.

Blijvende aldus lange in desen strijt met my selven/ oft ick nu een woorden-gevecht soude aenvangen / daer ick eene sulcke langhduerige gewoonte van lijdsaemheyt gehadt hebbe / insonderheyt tegen eenige van dien met welcke het disputeren oneyndelick is / om dat haer eynde een enckel getier is sonder begeirte van voldaen te willen wesen: na dat ick eenen heymelicken ende getrouwen raedt genomen hadde van de liefde ende gehoorsaemheyt / die in my altijts te mijnen Souverainwaerts is levende / ende hadde ernstelick overdacht hoe lichtelic dat de dolingen van openbare Dienaers haren weerslach connen nemen op de best verdienende Princen: hebbende mede uyt vreemde landen verstaen / hoe verre mijnen naem aldaer geblasonneert oft geproscribeert was/ als van een bloedich mensche: Soo heb ick het oorboor bevonden ten aensien vã het ampt dat ic bediene/ eenige oorsake te nemen om met duydelicke redenen my selven te verclaren: op dat geene van de duystere wolcken die t'onrechte op my geworpen zijn/souden mogen verdonckeren de claerheyt van zijn Coninckklick gemoet / het welcke altoos besprenght is geweest met den alderlieflickxsten Dauw van Genade ende Moderatie.

Ende daerom/al ist dat ick weet/ dat Stylus prudentiæ est silentium, *het swijgen de stijl van voorsichticheyt is:* ende wel indachtigh ben der waerschouwinge vã Salomon, voorghestelt

geſtelt in de apprehenſie vā geſtroyde laſteringen / waer in de dwaesheden der menſchen raſende zijn gelijck tempeeſtige wolcken / wanneer hun oorſake ontbreect om ſlachregeningen van boosheyt / op de hoofden der persoonen die in regeringe zijn / uyt te ſtorten : Niet tegenſtaende / bevindende my ſelven te weſen in ſoodanige volcomen beſittinge van mijne ſiele ten aenſien vande verdraeghſaemheyt / dat het in de macht niet en ſtaet vā eenigen laſteraer / de vrede van een geruſt gemoet te verſtooren : Soo hebbe ick het noodigh geacht niet langer te ſwijgen / ende op dat mijne antwoorde dies te beter begrepen mach worden / eerſt te ſtellen de Copye van eene van hare originale geſchriften / waer van het inhout is volgende.

Aen den Grave van Saliſbury.

MIjn Heer, alſoo dien onlancx gheleden verworpelijcken ende gants godlooſen aenſlach ſtreckende tot wtroyinge van zijne Majeſteyt, vanden Prince ende Adel, met vele andere van weirde ende qualiteyt [voorghenomen door de aengrypende geeſten van ſommige Catholijcken, die vieriger ende oproeriger zijn, dan yverich ende ſonder paſſie] heeft den alghemeynen ſtandt van onſe Catholijcke Sake ſoo ſchandelijck ghemaeckt inde ooghen van alſulcke, wiens verdorven oordeelen niet machtich en zijn te wannen ende t'onderſcheyden de ſchuldt der ghenen die profeſſie doen vande profeſſie ſelve : ſulcx dat ſo wie nu ter tijt bevonden wort van die religie te weſen, geacht wort toe te ſtaen, ten minſten int ghemoet, (nochtans God weet het, ſoo ſeer deteſterende als eenigh

eenigh Puritein wie hy ooc sy) het voorsz onmenschelic ende Barbarisch voornemen: Ende also daer eenige van zijne Majesteyts Raet, ende insonderheyt ghy mijn Heer, als bekent wesende te zijn, (nae t'segghen vanden Philosooph) *Primus motor, de eerste bewegher* in sodanighe onbermhertighe handelinghen, besloten hebt (ghelijck het beducht wordt) u proffijt doende met sulck een leelick schandael, uyt te royen alle ghedachtenisse vande Catholijcke Religie, het sy door hastighe ballinckschap, moordinghe, ghevanghenisse oft eenighe dierghelijcke onverdraghelijcke quellinghen ende perssinghen: ende moghelick doort besluyten in dit aenstaende Parlament van eenige wreeder ende grouwelicker wetten tegen de Catholijcken, dan daer alreede gemaect zijn. Int aensien van al tgene voorseyt is, zijnder sommige goede lieden, de welcke door hare ernstige begeerte vande continuatie der Catholijcke Religie, ende om te behouden vele sielen, beyde der genen die nu leven, ende aller volgende nacomelingen: zijn geresolveert een soo grooten ongeval te voorcomen, hoe wel met volle versekertheyt van haer dierbaer leven te moeten verliesen. Daerom sult ghy u hier door gewaerschout houden, datter vijve tegenwoordelick zijn, de welcke elck int besonder aengenomen hebben u om den hals te brengen, ende hebben doort ontfangen vant H. Sacrament, belofte gedaen om tselve te volbrengen, ist dat ghy blijft voortgaende met uwe dagelicksche beramingen van sulcke clagelicke ende loose aenslagen tegen de * Recusanten. De sake is so aengeleght, dat geen van dese vijve weet wie die andere viere zijn, om beter voor te commen het ontdecken vande reste, indien eenige int aenvallen, sonder te volbrengen, in handen quame. Het is oock alreede besloten, wiet eerst sal aengrijpen doort schieten, ende voorts wie in ordre volgen sal. Int volbrengen daer van en wort niet anders verwacht dan de gewisse doot: niet te min salt gewillichlick aengenomen worden, om te voorcomen de algemeyne

*Dit zyn alsulcke Papisten dewelcke weygheren te verschynen inde Kercken der Protestanten.

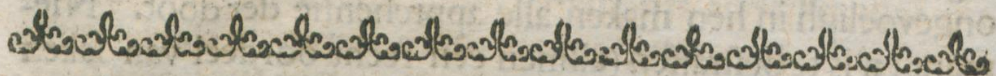
algemeyne ellendicheden, met de welcke wy alle, door deſe uwe hoogh-climmende authoriteyt ende gunſte by zijne Majeſteyt, gedreyght worden. Ende voorwaer de ſwaricheden die hier in mochten vallen, zijn des te lichtelicker te verdouwen, gemerct dat twee vande voorſz aennemers in ſulcke ſwacke geſtaltenisſe des lichaems zijn, dat ſy over de dry ofte vier maenden niet leuen en connen. D'andere dry zijn ſo benaut in haer ſelven ende in hare vrienden, dat hare tegenwoordige beſwaringen (om dat ſy alleenlick Recuſanten zijn) ſeer ongevoeligh in hen maken alle apprehenſie der doot. Niemant en is te beſtraffen (alſmen een recht oordeel van ſaken wilt geven) over het aennemen hier van: want wy proteſteren voor God, dat ons geene andere middelen ter werelt overgebleven en zijn, gemerct het kennelick is dat ghy maer en dient als eene Lonte om zijne Majeſteyt vyer te geven (den welcken het quaetſte dat wy hem wenſchen, is, dat hy ſoo groot een ſant indē hemel zijn mach, als hy een Coninc op der eirden is) om alle ongelucken over de arme bedructe Catholijcken te verſinnen. Dus gevende V. E. deſe uyt liefde voortcomende waerſchouwinge, die mogelick hier naer nootſakelick ſal weſen voor ſommige die minder zijn dan ghy (ten minſtē in aenſien ende gunſte) indien ſy voortvaren in hare voorgaende onmenſchelicke ende onchriſtelicke verwoetheyt tegen ons, Soo houde ick op, u gevende te bedencken, dat waer eens eene oprechte ende geeſtelicke Reſolutie is, daer, niet tegenſtaende alle perijckelen hoedanighe de ſelve zijn, connen de ſwacke hen genoechſaem wreken over de groote.

V. E. wel-waerſchouwende vrienden, &c.

A. B. C. &c.

Naer Schrift.

HEt mach geschieden, dat V. E. dit maer aennemen en sal als eenen versierden Brief van sommige Puritaynen, om u daer door te meer t'ontsteken tegen de Recusanten: maer wy protesteren op onse saligheyt dat het soo niet en is: Oock en can daer niet, na menschelicke inbeeldinge, beletten de volbrenginge daer van, dan het veranderē van u voortvaren over de Recusanten.

Antwoord.

DIt nu zijnde verbatim, *Van woorde te woorde* eene van hare beschuldingen/ ghemerct mijne meyninge niet en is verder uyt te treden / dan de voetstappen haerder onbarmhertige passien my leyden/ So wil ick alleenlic mijne antwoorde richten na de besondere stucken daervan: hoe wel de selve gelijck sy gestelt zijn/ my afleyden van eenige andere goede oft geschickte orden.

Aengaende dan het eerste stuck / waerin desen schrijver uyt den name der Catholijcken protesteert tegen die daet als wesende eenen verworpelickē ende gants godloosen aenslach: Soo moet ick seggen int corte/ dat soo wie lesen sal de Panegyrike oft *hooghlovende* oratie vā Sixtus Quintus, gemaeckt op de moort van Hendrick de derde/ Fransche Coninck/ wel sal gewaer werden dat die sonde weirdiger geacht wordt / dan de daet van Iudith aen Holofernes, waer door Gods volck verlost wierdt. Sal oock connen bemercken in verscheyden andere geschiedenissen

denissen/hoe dat onse wederpartyen int gemeyn genegē zijn om eene quade uytlegginge te maken alleenlick over de saken waer van de executie failleert: (want anderlins Fœlix scelus virtus vocatur, *Een welgeluckende schelmstuck wordt eene deught genaemt.*) Waer by noch gevoegt mach worden het gene dat int gemeyn bekent is/ wat een getal van auteurs te Roomen vereerlijct ende verheven zijn/ die vastelick beweiren de leere van Coningen af te setten. Nochtans om dat ick altijts geiren andere lieden naer my selven hebbe afgemeten/ende altoos gewenscht dat den standt der Christenheyt door eenigen claren ende gestandigen voet bevrijt mochte worden van alle schadelicke eñ verderffelicke instrumenten / die niet en soecken vrede te planten / maer verwerringe oft confusie te wercken: Soo ben ick langen tijt bedroeft geweest/dat de gene die soo vele oproerighe geesten te wercke stellen/ om dagelicx de ongeleerde papisten te onderwijsen in de mysterien van het af-setten van Princen / niet en hebben door eenige openbare ende definitive sententie die orthodox oft rechtgeloovigh sy (in welcke de Paus gehouden wordt niet te connen dolen) gemaeckt eenige sulcke clare uytlegginge van hare aengenomen macht over Souverayne Princen/ waer by niet alleene de gene die zijne Hoogheyt ofte overhooftschap bekennen/ mochten bevrijt wesen van vreesen ende jalousien aengaende de geduerige verraderyen ende bloedige aentastingen van haerlieder persoonen: maer dat oock de Coningen die zijne Pauselicke overhooftschap niet voor goet en kennen/ eñ souden nochtans geerne een lief hebbende gevoelen van hare ondersaten behouden / mochten weten hoe verre sy hen hebben te verlaten op hare getrouwigheyt/ ten aensien vande borgerlicke gehoorsaemheyt / hoe seer sy ooc mercken de selve van hen ver-

scheydẽ te zijn int stuck der conscientie. Want wie meest houdt vande cracht der excõmunicatie/ die en salse nemmermeer bevinden (misgrijpe ick my daer in niet) verder streckende/ het sy ten aensien van de oorspronckelicke instellinge / oft naegevolgde gebruyck vele jaren nae Christus / dan om de menschen van gheestelicke gaven t'ontblooten/ ende hen de poorten des hemels (om soo te spreken) toe te sluyten: sonder sulcke eene groue vsurpatie / als de selue wech te rucken vander eirden / oft haer wesen t'welck sy inder Natuere hebben/ te vernielen. Sulcks dat selve het Schrift de excomunicato capiendo, *vanden geexcomuniceerden of verbannen te vangen*, ende andere diergelicke gewoonten/ die veranderlic zijn in verscheydene Regeringen/ zijn eer gesproten uyt de goetheyt van alsulcke Christelicke Coningen/ die daer door sochten de regelen der kercke beter te doen onderhouden / dan uyt eenige cracht der excõmunicatie in haer eygene nature / hebbende alle censuren oft bestraffinghen der kercke het leuen ongheraect ghelaten / siue fuerat Ethnicus siue Publicanus, *hy ware Heyden of Tollenaer.* Vele van de Heydenen selve hebbende dit voor eenen set-regel geleert/ Bonos Imperatores voto expetere oportet, quoscunque tolerare, *Goede Keysers moetmen met gebeden begeiren, maer hoedanige datse zijn moetmen dulden.* Ende daerom en can ick my niet ghenoech verwonderen over sommige duystere ende listige geschriften onlancx uytgegeuẽ op dese geschiedenisse/ eñ geapprobeert onder den naem van eenen van hare voorneemste mannen/ waer in hy met heftige woorden seer uytvaert tegen de ghene die yet sullen voornemen tegen Princen uyt particuliere authoriteyt/ eñ nochtans reserveert hy eene heymelicke toelatinge daer van/ by so verre het beleyt wort door openbare authorisatie. Eene sake die niet min en onteert de vermeynde eenvoudicheyt

in dit particulier stuck/dan die alderbremste ende grofste leere van * Equivocatie, die soo hoogelick verheven wort inde Roomsche kercke/hoe wel de selve vā een scheurt alle verbintenissen der mēschelicke cōversatie. Want soot yemant gelieft een seker passagie vandē H. vader August. te lesen/(van wiens boecken ic sommige bladeren overloopen hebbe uyt deser oorsake) hy sal bevindē/dat wanneer de Priscilliaensche ketters in alle hare examinatien geschiet door de Regeerders vā dien tijt/sochtē hare ketterye te bedecken door tgebruyc van die antwoorden vā Equivocatie, waer mede de Papisten nu houden staende/dat het georloft sy alle waerheyt te ontkennē onder eene innerlicke reservatie des gemoets/ende verdrayende de woordē Pauli/die daer vereyscht dat een yeder de waerheit spreke met zijnē naesten/besloten daer uyt/als oft sy hadden mogen valschelick spreken met alle andere: Dese eerweerdighe Vader wederlegt grondelick ende claerlic dien godloosen set-regel/met dese corte spreucke/Corde creditur ad iustitiam, ore fit confessio ad salutem, *Met den herte geloofmen tot gerechticheyt, met den monde geschiet de belijdenisse tot salicheyt:* Andersins (seght hy) Pieter, die professie dede van Christo int herte, eñ verloochende hem met woorden, en soude hem zijne versakinge nimmermeer soo vele tranen hebben laten costen. Dit ware om wech te nemen de Croone vant Martelaerschap, ende alle de heylige Martelaren tot dwasen te maken, dewelcke conscientie daer in stellende, dat sy soudē veynsen voor de Heydensche Overicheden, hebben met haer bloet versegelt de inwendige gedachten haerder herten, ende de belijdenissen haerder monden. Oock en soude geen mensche professie willen doen van dese opinie, dan sulck een die daer soect te vernietigen alle wetten ende plichten van Borgerlicke gemeynschap, uytbrekende in dese *Expostulatie,* O fontes lachrymarum, O fonteynen der tranen, waer salmen

* Woorden ofte spreucken diemen tot eenen dobbelen sin ghebruyct, om yemāt te bedrieghen.

u vinden? Hoe connen wy ons selven verbergen voor het vertoornt aengesicht der Waerheyt?

Aengaende het tweede deel/daer ghy voorwendt eene apprehensie oft vreese van so vele moorden ende verdruckingen te geschieden over de Catholijcken/ oft van eenige grouwelicker Wet int Parlament te besluyten / dan daer alreede gebruyct wort / ende taxeert my daer in als eenen die geschapen ben een vierigh instrument te worden. Met verlof/ ick moet u seggen / Dat dese niet dan valsche voorwendingen en zijn/die eenigh ondeugtsaem uytstrijcker gebruyct heeft als valsche spiegels om uwe vreesen te vermenichvuldighen.

Dese arme calumnien oft lasteringen / zijn Adams Vijgh-bladeren gelijck / onmachtich om uwe schaemte te bedecken. Want gelijck hy eene bedeckinge sochte/ non quia nudus, sed quia lapsus, *niet om dat hy naeckt, maer om dat hy gevallen was:* Soo ist oock uwe misdaet/ende niet uwe vreese/ die u veroorsaect dese onrechtveerdige aentichtingen op uwen Prince ende Staet te werpen. Sed pereuntibus mille figuræ, *Maer den genen die vergaen, commen duysentderhande gedaenten voor oogen.*

Dese lieden die uwe conscientien regeren/hebben eerst uwe oogen schemerigh gemaect met vreeselicke / maer nochtans valsche Objecten oft voorwerpen / hopende daer door u dieper te verpanden in hare verderffelicke Aenslagen.

Sy hebben met Nero gesocht Roomen in brant te steken/ende daer na de schult te leggen op de Christenen.

Dus is uwe lightgeloovigheyt bedrogen geweest met ydele schaduwen/ daer de kinderen der Wijsheyt traegh zijn int gelooven.

Daerom indien ghy die saken gemeten haddet naer de regulen des Tijts/ ende getredẽ waert in eene rechte ver-

vergelijckinge van voorledene dinghen/ met de tegenwoordige: ghy soudet nootwendelick een beter besluyt gemaect hebben van toecomende dingen. Want soo ghy aenmerct de voorgaende Regeringen van de twee laetste gesusters/ beyde Coninginnen/ die van verscheyden Religien waren/ ghy sult meer bloetstortinge vinden in vijf oft ses jaren vande eerste/ dan in vijf-en-veertigh jaren vande tweede.

Ondersoect desghelijcx/ oft ghy binnen den tijt van desen Coninck de minste merck-teeckenen van bloedige voetstappen gespeurt hebt. Heeft hy eenige nieuwe strengicheyt gevoeght by de wetten van den voorgaenden tijt/ die hy ingestelt vondt? Oft heeft hy niet in sommige dingen de selve gemodereert? ende in andere opghehouden de executie daer van/ selve over sulcke persoonen die met trompetslach publiceren het vonnisse der scheydinge tusschen de Majesteyt/ ende zijne ondersaten? Ick beroepe my aen uwe eygene conscientien (de welcke in een yeder mensche de plaetse besit van Rechter ende Getuyge) oft in de tegenwoordige furie van dit vierigh Verraet/ dat soo vele menschen geinflammeert heeft tegen de Papisten int gemeyn (gelijck dan de nature van een onverwacht perijckel/ qualic toelaet oprechte onderscheydingē) eenige daet van bloetvergietinge oft wreetheyt begaen is: hoe wel een yeder weet/ dat het meeste gewelt datmē in sulcken gevalle hadde connen gebruycken/ onder t'decksel van gemeyne versekertheyt/ soude gheduydet zijn gheweest voor rechte effecten van sorge ende voorsienigheyt/ Nam crudelitas si à vindicta, iustitia est: si à periculo, prudentia. *Want de wreetheyt die van wrake hercomt, is gerechtigheyt: maer die uyt het peryckel spruyt, is voorsichticheyt.* Ja aenmerct eer de uytnemende ghetemperthneyt van zijn Majesteyts gemoet/ de welcke twijffelende wat

den aert van subyte apprehensie op sulcke stondt soude hebben connen voortbrengen / van dat hy zijne eyghen openbare plicht van God te loven ende te dancken hadde volbracht / so heeft hy verclaert in volle Parlament / hoe verre het van hem was het generael te veroordeelen uyt oorsake van particuliere persoonen. Alle t'welcke te samen overleght zijnde / soo en t'wijffele ick niet / oft de gene die als desperate niet en worden geheelick vande sonde verslonden / en sullen vrylick bekennen zijne Majesteyt te wesen een Prince van VREDE ende GENADE, die geen genuchte en heeft int geluyt van ketenen ende boeyen / maer liever met Theodosius stelt de Executie uyt / ende wenscht Se potuisse potiùs mortuos à morte revocare, *Liever de dooden uyt den grave te connen verwecken.*

Wat nu belangt de verdichte macht die t u belieft (ons die van zijne Majesteyts raet zijn) toe te schrijvē / in welc getal / als een complotteur tegē de Roomsche Catholijcken / ghy wilt dat ick * een vande voorneemste sy: ic sonder altoos achten voor eere ende geluck / niet alleen ongeluck / maer oock verbolginge selve te lijden in sulck Edel Geselschap / alwaer de persoonen van so groote Eere ende Oordeel over alle saken Doenders zijn: de welcke genoech weten / dat der Coninghen Raets-heeren voor duysenden oft honderden gerekent staen / alleenlick nae dat het hen belieft den selven plaetse te gunnen: ende dat alle haerlieder opcommen enckelick groeyt uyt hare ootmoedige gedienstigheden / niet voorder verdienende dan sy ghewaerdeert worden door eene gunstige aenneminge. Niet te min gemerct dat ick van u gemaect worde een afgesondert Lidt vant Lichaem / eñ vereert met sulck eenen harden by-naem als Boutefeu ofte *Stoockvier*, ende dat het u behaeght mijnen Naem t'ontleenen om den Staet daer ghy in leeft / te schandalizeren: So moet

* Een vande Quorum. id est, quorum te unũ esse volumus.

ick

ick u vrijelick segghen sonder verbitteringe/Dat in hoedanigher maniere het u soude moghen te passe commen voor eenen tijt/ my te stellen tot een wit van uwe boosheyt: nochtans die oprechtelick oordeelen van den geest door welcken dese schrijver is sprekende/ sullen qualick henselven laten voorstaen/ dat dese Factie eenich ander Lichaem bejaeght/dan het Lichaem der Macht oft Authoriteyt. Het en is het Hooft alleene niet/ noch eenighe andere besondere leden daer dese lieden na schietē/ maer na de Kercke ende Republique/de welcke gelijck Hyppocratis tweelingen/ langen tijt te samen beyde geweent ende gelachen hebben. Dese saken zijnt die de vyanden van desen tijt soecken uyt te roeyen/ende niet eenige geringe grootheyt van mijn persoon/ die alleenlick groot ben inde oogen der nijdigheyt. Ja vele eer zijn sy ghestoort op Aristotelem, die wijse Princen beveelt de Factie neder te houden/de welcke altijts nederigh is/ tot dat sy vercrijght den sleutel van Gewelt. Het verdriet hen/ ja het is hen eene hertbrekinghe/ te sien sulcke Eenigheyt van Staet ende Raedt/ die der werelt derret gebieden te doen/ghelijck sy wilde aen haer gedaen te zijn. Dese zijn soo wel bekent te wesen de rechte oorsakē van hare Wanhope ende Ongerustheyt/ dat sy t'gheloove op seer swacke grondē fonderen sullen/ so sy meynen dat openbare beloften gedaen op mijnen onderganck (eene sake van soo cleyne consequentie) hen connen bevrijden van beschuldight te zijn over het versinnē van hooger Practijcken oft aenslaghen.

Belanghende nu het ghene datter volght in de derde plaetse/ welcke is hare protestatie/ datter om nieuwe toecomende ellende t'ontgaen, by goede lieden, op eene geestelicke Resolutie voorgenomen sy my het leven te nemen: ende datter vijve persoonen toe bestelt zijn, van malcanderen niet

wetende, doch alle tsamen vereenight doort ontfangen vant Sacrament, van welcke de twee soo swack zijn ende sieckelick, dat sy qualick twee oft dry maenden souden connen leven: Tot dese hebbe ick alleenlic te seggen/dat dewyle sy met hare voeten by naest int graf zijn gaende/haren Bichtvader cleynen danck verdient/ met haer derwaerts te willen senden in bloedige doot-kisten. Want sy en dragē de merck-teeckenē noch vant Heydensche Roomen, noch vant Christelick Roomen: want onder de Heydensche Keysers/waren de Overwinningen/door Barbarische middelen vercregen/ bespot/mixtis veneno fontibus, *de fonteynen ondermengelt zijnde met vergift:* Ende doe Roomen suyver ende primitive was/sult ghy bevinden dat de Wapenen der Kercke/waren Tranen ende Ghebeden: Maer nu zijn hare Orakelen soo verre verbreemt vā de vorige reynicheyt van die oude Kercke/dat sy Moordinge houden te wesen eene geestelicke Resolutie, eñ dreygen openbaerlick het leven van Coningen/die Gods aessemende Beelden zijn/daer wy sien dat de Propheet David sich verschroomde den boort van Coninck Sauls cleet te violeren.

Alle t'welcke overleght zijnde/soo en twijfele ick niet oft die Recusanten/die sulcke schadelicke ende verderffelicke geesten in haer ontdecken/en sullen uyt het licht vā dit vyer volcomelick onderkennen de duysternisse ende gevaerlickheyt van die Religie/waer van het ghelooue ingebouwē is in eene sulcke onwetende ende ingerolde gehoorsaemheyt: ende dies te meer/om dat het soo dickwils gebeurt is/ dat de scrupuleusheden of verschrominngen der conscientie/ende het saet der verraderye/so dicht aen elckanderen opghegroeypt zijn/ als het caf ende het koren in eene are. Daerom late ick my duncken dat die lieden die de ongeleerde Catholijcken voeren gelijc verblinde

blinde Valcken/ in die sorghelicke positien oft grondleeringen/mogen met recht calengierē alle de gene die hen souden willen berooven vande verdiende Tytels van Boutefeux ende brandende Lonten. Want het zijn dese die hare Kercke tot een Hoff/ ende hare Religie tot een Vassael der eergiericheyt gemaect hebben/ende staen so hittichlic na aerdsche Hoocheyt/ dat sy geen onderschceyt en maken inter summa & præcipitia, *tusschen de opperste dingen ende d'afgronden.* Het zijn dese die de menschen gebieden haren God te eten op den coopslagh des bloets: daer de gene die sy schelden/ weten dat alles wat God in zijne goetheyt ghesint heeft/ het selve volbrenghende is door goede middelen. Ende al ist dat sy onse Sacramenten maer bloote ende naeckte teeckenen noemen/ soo connen wy nochtans met der waerheyt seggen/ dat wy noyt de selve tot noch toe/ tsamen ghevoeght hebben by moorderye/ oft in den huyse gebracht van roepende sonden. Belangende de soorte der genen die pretenderen so vol te zijn van tegenwoordige bes waringe/ door de benautheyt van haer selven/ ende van hare vrienden (om dat sy alleenlick Recusanten zijn) dat sy geene apprehensie der doot en gevoelē: Die niet genoech versien en zijn van (Paepsche) liefde/sullen oordeelen dese ongevoeligheyt te zijn plus tristitiæ quàm pœnitentiæ, *meer uyt droefheyt te spruyten, dan uyt berouw:* meer uyt droefheyt dat den aenslagh ghefailleert is/ dan om dat hy was voorgenomen. Aengaende de Complotteerders ende stratagemen of listige vonden/ daer sy over clagen/ Ist soo dat de ghene die wettelicke middelen gebruycken om conspiratien te voorcomen/moetē voor Complotteerders/ ende Ondersaten der proscriptie weerdigh/ geacht zijn: hoe sal zijne Majesteyt hare censure ontgaen/die Gods uytvercoren Dienaer op der aerden was int particulier ontdecken vā

dit verraet? Oft tot wat eynde laten Princen toe / dat hare Raedsheeren sorge dragen/oft dat hare Secretarissen vigilant ende wacker zijn(wiens Ampten zijn Sentinelle te staen over het levē van Coningen ende de versekeringe vanden Staet) indien hare neerstigheden om te contremineren de heymelicke Minen van Verraet/ der misduydinge aldus onderworpen sullen zijn? Oft indien door stratagemen oft listige vonden/ sulcke Wetten ghemeynt worden / waer door alle tacken van Verraet gestraft worden: hoe comen sy te vergetē dat soodanige Ordonnantien gesproten zijn uyt de wijsheyt van Parlamenten/twee hondert jaren eer ick inden Wiege quam? Daerenboven / indien datter zijn die meynen dat het in de macht van weynige bestaet/ vele min van een alleen/ te connen af dringen besluytingen van extremiteyt / oft uyt eyghen humeur nieuwe Wetten int Parlament te wege brengen: soodanige lieden en verstaē noch de maniere van Wetten te maken/noch de wijsheyt/ gestadigheyt / oft den aert der Wet-makers in desen Staet / alwaer de Coninghen selve / vande welcke (als vanden *Center) alle het leven ende de uytvoeringhe van Wetten haren oorspronck nemen/ vrywillighlick gelieven de weygeringen haerder Ondersaten / met eene gunstighe aenneminge toe te laten.

* Oft middel punct.

Aengaende nu mijnē Persoon/met dē welcken ghy wel wilde besprekē dat ic mijne listige practijckē (of complotteringe/gelijck ghyse naemt) teghen de Recusanten soude naelaten: Voor eerst / de discretie leert my/dat gelijck de Lantman die al te nauw is siende op de winden ende wolcken/niet en saeyt noch en maeyt ter ghelegener tijt: alsoo oock de dienaer wiens ghetrouwigheyt ende yver in den dienst van Coninghen wort vreesachtigh van wegen der vyanden macht oft benijdinge/ en verdient noch

gunste

gunste noch beschermінghe. Want aenmerckende den Prince dien ick diene/ dat hy de wijsheyt van Regeringe niet ontleent en heeft/ maer altijts draeght den Iethro van order in zijnen boesem/ bevelende de gemeyne saken den genen die bequaem zijn te regeren over honderden/ ende over vijftighen/ doch altoos behoudende de grootste aen de grootheyt van hemselven/ als een Coninck die rijck is inde ervarentheit vā veler jaren Regeringe/ over een vry ende cloeck volck/ beyde by nature/ gheleghentheyt ende opvoedinghe: Soo bekenne ick vryelick in teghenwoordigheyt van mijne eygene ende van alle andere Natien/ dat hoe wel ick geen deel en hebbe aen de sotticheden van die Vliege/ die daer meynde dat sy het stof opwierp/ om dat sy sat op het wiel van den waghen: Nochtans ben ick soo verre van mijne eerlijcke ambitie aengaende mijns Meesters gunste t'ontkennen/ dat ick wel begeire dat de weirelt my achte niet so seer zijne creature te wesen/ door de onverdiende Digniteyten die my aencomen van zijne Ghenade ende Moghentheyt/ als door de begeirte die ic hebbe om de schaduwe te zijn van zijn ghemoet/ ende mijn verstandt/ wetenschap ende gesintheden te schicken na de zijne: ende sal my meer beroemen van t'zijnen Coninclijcken Persoone-waerts ghestadelick bevonden te worden een vroom ende nederigh Ondersaet/ dan ick doen soude absolutelick commanderende in eenighe andere beroepinghe. Nopende de reste vā t'gene my mach aengaen int stuck van mijne Relige/ (hoe seer sy oock verdonckert is door dit middel-seyl van sonde ende swackheyt) de selve staet ghebouwt op de Heylighe grontslaghen van Hope ende Geloove in het dierbaer bloet van mijnen Verlosser/ buyten vermetenheyt van eenige particuliere verdiensten. Ende daer sy by brenghen/ dat lieden gheresolveert om te sterven/

meesters zijn over ander menschen leven: Mijne antwoorde is/dat sy niet meer machts en hebbē als de minste Spinnekop/ de welcke door toelatinghe even so vele doen can. Ende indien dat de daghen van mijn leven in hare handen waren/ ghelijck sy my mogelick ontnemen souden etlicke maenden van vreught/ soo ben ick verseekert dat sy my benemen souden jaren van droefheyt. Maer dese arme dreyghementen en maken gheensins mijne hope verbaest/ Ick en ben van die niet/ die met de lieden vande oude weirelt ghelooven/ dat de Berghen beven/ als de Mollen opwerpen. Ende verre van my/ hope ick/ salt zijn/ die soo wel wete in wiens Heyligh Boeck mijne daghen ghetelt staen/ eene ghedachte selve te voeden/om eene spanne tijts te verwerven tot sulcken dieren prijs/ als dat ick door vreese van eenighe sterffelicke machten/soo vele mijn slecht Talent aengaet/ aut Deo, aut Patriæ, aut Patri patriæ deesse, *my niet en soude quyten teghen God, oft teghen het Vaderlandt, of tegen den Vader des vaderlants.* Want wie twijfelt oft de Overheden die met verscheyden gheesten verkeeren/ en moeten somtijts Stormen ondergaen? Alle onse handelingē staen op eene opēbaere stellagie/ ende en connen niet meer verborgen blijven dan de Sonne. Ist dat wy quaet verdienen/ soo sullen wy quaet hooren. Oft vleyt ons de teghenwoordighe Tijt/ nochtans als onse ghelasen af-geloopen zijn (die niet langhe dueren en connen) die eere welcke veroorsaect dat weirdighe menschen eeuwelick leven/sterft met ons: ende onse nacomelinghen sullen de erfghenamen zijn van onse oneere. Ende daerom Suadeat loquentis vita, non oratio: *dat de mensche die spreeckt bethoone doir zijn leven wat hy is, ende niet door zijne woorden.*

Daerbeneven/ van die dolinge welcke in alle sterffelicke dingen hare macht/stercte ende afganck heeft/ zijn

nu de

nu de fondatien ontdect/ende hare Torens of Stercten benomen/soo dat het te vermoeden is/ dat sy soo langhe met de aerdsche Souverainiteyt van Coningen sal spelen / dat het een heerlick werck van Coningen zijn sal/ hare mueren ende stercke Bollewercken af te breken. Ende daerom betaemt het den Dienaers qualick/in haren ganck slap te worden/ uyt vreese van haet ende nijt: maer eer behooren sy hen versekert te houden / dat over den sulcken die haren tijt getrouwelick besteden in den dienst Godes/ den avont ende nacht natuerlick d'een na d'ander sal comen: Haer gheloove sal voor hen opclimmen / ende haren goeden naem ende faem sal naer hen overblijven.

Tot een besluyt / nademael het God belieft heeft ons te verlossen uyt soo vele onuytsprekelicke miserien ende ellendigheden / die ghereet stonden om op ons te vallen/ gelijck de besoeckinge van Ierusalem, waer van de Propheet spreect: Wãneer hare keersse ten claersten is brandende/ eñ wanneer sy slapen inde ermen van vrede/ siet alsdan sal de tijt haerder besoeckinge daer zijn. Eñ ghemerct dit ons soude overgecomẽ hebben in de dagen vã eenen oprechten ende genadigen Coninck/ doe een yder hem was verheugende onder zijnẽ Wijngaert ende onder zijnen Vygheboom: Laet ons / beyde tot eere van onse Natie / ende tot onser sielen welvaert/ ghedencken ons selven so volcomelick t'onderwijsen/ aengaende alle onse Goddelicke ende menschelicke plichten/dat wy niet en worden(door onse plompe onwetenheyt)de autheurs van onse eygene confusie ende verderf. Dat niemand so hoogen prijs en stelle op die valsche reputatie vã eedt te houden aen private oft besondere vrienden / als om harent wille oprechticheyt ende trouwe tegen den Prince ende het Vaderlant te verbeuren. Wilt ghy getrouwe vrien-

vrienden vinden / seght Seneca: Soeckse inter recta officia, *Onder de oprechte gediensticheden, ende daer sult ghy die vinden.* Desgelijcx seght het Geestelick Recht/Non est appellanda fides,quę ad peccatum invitat,*Het en is voor geen gelooue te houdē, dat tot sonde is verweckende.* Tullius in zijne boecken van Officien ofte Plichtē/disputerende op het stuck inter Patrem & patriam, *tusschen den Vader ende het Vaderlant*: Indien dijn Vader(seght hy)eenich verraedt voorneemt teghen sijn Vaderlandt ende den Staet/ende het selue dy te kennen geeft:du moetest hem dat eerst ontraden/ende dan dreygen/ende daerna aenbrengen. Want dit is een geapprobeerde Regel / In promissorio pro re iniusta,iurans illicitum, obligatur ad contrarium: *Hy die int belouen van eene ongherechtighe sake eenen ongheoorlofden eedt doet, is verbonden ter contrarien.* Ende daerom aengesien dat ons God soo wonderbaerlick door dese confusie ende verwoestinge bewaert heeft/ waer van het menschelick verstandt (het welcke nochtans in eenen ooghenblick ondersoeck doet van Oosten tot Westen)geensins den bodem en weet te vinden:Laet ons door de werelt doen blijcken/door de onderscheydinge van onse volstandige mate der dancbaerheyt/dat wy dit niet en houden voor een ghemeyn werck van Gods voorsieninghe / noch voor een sake diemen haren fauten ende missinghen van haere practyken ende aenslaghen mochte toeschryuen/maer te wesen een miraculeus effect vande alderopperste macht / verre bouen den loop ende t'begrijp van alle zijne ordinarische werckingē. Dewelcke/ hoe wel hy schijnt eenen tijt lanck door de vingheren te sien/als oft hy niet en mercte hoe de menschen tot haer wit ende voornemen geraken (latende die opwassen gelijck vergiftige cruyden)nochtans eyndelic/wanneer sy ten rijpsten zijn/sal hyse af snijdē / ende als sy aldermeest vervult zijn met haere venijnighe ghestaltenisse/sal hyse

uyt-rucken tot medecijne van andere: hebbende gemaect dat de Scorpioen de olye over hem draeght / waer mede de wonden die hy geeft genesen worden. Daerenboven laet ons dit voorder gelooven / dat ghelick de plaetse daer dese wonderbare moort soude begaen hebben geweest / is de selue plaetse alwaer de oude Religie vande Primitive oft eerste Kercke de banden ende boeyen van de Roomsche corruptie afgeschut hadde / onder welcke sy soo langhe in slauernije gheweest was: van ghelijcken / soo lange als het selue Geloove Religieuselick ende volstandichlick sal worden beleden / soo en salt nimmermeer in de macht staen van eenigh sterffelick mensch / den minsten hoeck-steen van die gheseghende ende vaste fondatie te doen wanckelen.

Aldus hebbe ick mijne penne vrijheyt gegeuen haren loop te loopen / om mijnen geest te bevrijden / die in arbeyt was (gelijck eene vrouwe met kinde) van verre gewichtiger ghedachten / dan ick conde verborghen houden / oft met order uytdrucken: hopende dat mijne voornemingen gunstelick sullen geduydet worden / dewijle sy binnē eerlijcke ende nederige palen besloten zijn. Soot gesegt wordt dat ick al te slechte oorsake ghenomen hebbe / om eene lasteringhe / wesende sonder autheur te beantwoorden: Jck wensche dus rechtelick verstaen te mogen worden / dat niemant soude eer hebben willen verachten dese snippelingen ende verworpelicke pampieren / die haer beweghen met den windt / dan ick soude / indien soo vele waerschouwingen van buyten / ende bekentenissen van hier (overeencomende met dese lasteringe) niet en hadden met reden van my vereyscht eenigen spoedigen middel om mijne arme reputatie tegen dese wreede bespringelingen oft aentichten te beschermen. Jn welcken aensien / hoe wel mijnen wensch van vele dagen te leven / in

so cleynen cirkel oft ombanc betrocken is als mijne vreesen zijn/ende dat beyde mijnen gheest ende oordeel verre verscheyden zijn vā sulcke cleynmoedicheyt ende swackheyt / dat ick soude beneerstighen oft verwachten een weiren vā vaste resolutien/ door cracht van argumenten oft protestatien: Nochtans als ick met Seneca gedencke/ dat self de grootste ende schoonste Coninckrijckē/wiens wetten vol zijn van bloedighe regelen/soo vele verliesen vā hare schoonheyt/dat sy niet min mismaect oft af-sienlic en worden/ dan de verachste slacht-banckē: ende wetende dat onse hooghste RECHTER ende SALICHMAKER der weirelt/ die alle sooRten van sonden stemmen toe laet / de stemme des bloets soo luyde roepende ghemaect heeft/dat sy den HEMEL selve doordringt: So hebbe ick sulck een goet ghevoelen van alle indifferente ende rechtmatighe oordeelders / dat mijne verantwoordinge in desen graet nimmermeer gehouden sal worden voor eene noodeloose neus-wijsicheyt: Quia inauditi, tanquam innocentes pereunt: *Want die onghehoort veroordeelt worden, vergaen als onnoosele:* insonderheyt aengesien mijne conscientie my soo claerlick betuygt/ dat gelijck Sachtmoedigheyt de sekerste bewaerder is / soo zijn Wreetheden boven alle andere de bedrieghelickste beschermers van Coninckrijcken. Indien men seght/dat ick al te scherpelick de Roomsche Catholijcken int gemeyn bestraft hebbe/om dat ick verongelijct ben geweest door eenige vinnige geesten van die Professie: Ick bekenne ongeveynsdelick/dat ick my niet en can laten voorstaen/dat sulcken haet ende nijt als dese/ waer van diergelijcke niet en is/ can immermeer plaetse nemen in soodanighe herten die eenich saet van conscientie in sich behouden: oft dat dese vijve vermeynde goede mannen / die daer tsamen verbonden zijn in dit besluyt/ eenigh ghevoelen hebben van

eeniger-

eenigherhande Religie ter werelt / maer veel eer dat sy zijn eenigh verstroyt overschietsel van dat godloos ghe-selschap / wiens oogen ende herten daghelicx gewondet worden / door het aenschouwen van soo vele schoone Morgenstonden / volgende op eenen so duysteren Dach / de welcke alreede ellendigheyt bereyt hadde selfs voor het ongheboren kint.

Wanneer ick oock gedencke / als de laetste Coninginne (Saliger memorie) overleden was / met hoedanige ge-hoorsaemheyt ende hant-clappinghe beyde de professien sick vereenichden uit stuck van zijne Majesteyts succes-sie / ende nu aenmercke de cleyne hulpe gedaen aen dese wilde Papisten / die daer by een versamelt hadden wey-nige verrotte tacken / afgevallen van sulcke verdorvene ende verdorrede Boomen / ghelijck die CHRISTVS vervloect hadde in den Evangelio / hopende daer mede in Brant gesteken / ende eene vierige vernielinge inden Staet gebracht te hebben: Hoe wel mijne gebeden nim-mermeer op houden en sullen / op dat wy de gheluckige dagen sien mogen / dat alleenelic eene Gelijckformicheyt der ware Religie gewilligh lick in dese Monarchie om-helst mach worden: Nochtans sal ick altijts (na Godes Wet) een soo groot onderscheyt maken in mijne con-scientie tusschen siende sonden / ende sonden van onwe-tenheyt / dat ick het oordeelen sal gerechtigh te wesen na der menschen Wetten, Solum necis artifices arte perire sua, *dat alleenlick de kunstighe smeders van andere lieden doot, door hare eygene kunste vergaen.*

Ende nu tot een antwoorde op u Naerschrift / waerin ghy my soo seer soect af te keeren van de ghene die ghy noemt Puritainen te suspecteren als Autheurs van dese lasteringe: Dit hebbe ick alleenlick te seggen / dat het u gheensins van nooden en was soo vele moeyte u selven aen

aen te doen om my dat wijs te maken / aenghesien dat noch de geregelde Protestant/noch de gene die henselvē niet en voegen na de teghenwoordighe discipline vande Kercke / connen immermeer met rechte beschuldight worden / hare besondere verschillen vermenght te hebben met eenige Gedachten/ vele min met eenighe Acten oft daden van bloedige Moordadicheden. Et hic baculum fixi. *Ende hier hebbe ick mijnen staf gheplant.*

Voorder repliken dan en verwacht van my niet: van nu voortaen wil ick in vrede rusten / int Huys mijner conscientie/ alwaer soo ick goede wercken doe / daer en is niet aengelegē wiese siet: maer indien quade/ick selve die wetende/het gelt gelijck voor wien ick die verberge: want sy staen gheregistreet voor eenen Rechter / wiens tegenwoordigheyt ick niet ontvlieden en can. Indien my de geheele werelt vleyt/ende dat hy my beschuldicht/ haren lof is ydel. Falli potest fama, conscientia nunquam: *Het geruchte can bedrogen worden, maer de conscientie nimmermeer.* Soo u dit niet en voldoet/ maer dat ghy wilt geduerigh voortgaen met dreygen ende tieren/ soo moet ick hooren met ghedult/ ende segghen met Tacito, *Ghy hebt gheleert te vervloecken, ende ick te verachten:* Tu linguæ, ego aurium sum dominus: *Du bist meester van dijne tonghe, Ende ick van mijne ooren.*

FINIS.

